

ערב שבת קודש

עלון דו שבועי

ענג שבת

בס"ד

פרשת: פנחס - מטות מסעי

עלון מס' 20 (1144)
(שנה עשרים ותשע)

כ"ג בתמוז התשע"ה
(10.07.2015)

יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים

מועדי השבת פנחס

ער"ש מוצ"ש	יום	ת"א
20.29	י-ם	19.12
20.32	ת"א	19.27
20.33	חיפה	19.20
20.30	ב"ש	19.28
20.28	אילת	19.21

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת פנחס - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	3.57 - 3.52
זמן הנחת תפילין	4.57 - 4.53
הנץ החמה (מישור)	5.47 - 5.43
הנץ החמה (הנראה)	5.50 - 5.46
ס"ק ק"ש מג"א	8.22 - 8.19
תצות היום	12.47 - 12.46
מנחה גדולה	13.23 - 13.22
שקיעת החמה	19.47 - 19.49
צאת הכוכבים ב'	20.37 - 20.39

דף יומי: נדרים מח - נד

מועדי השבת מטות מסעי

ער"ש מוצ"ש	יום	ת"א
20.26	י-ם	19.10
20.29	ת"א	19.25
20.30	חיפה	19.18
20.27	ב"ש	19.26
20.25	אילת	19.19

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת מטות מסעי - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.04 - 3.58
זמן הנחת תפילין	5.01 - 4.57
הנץ החמה (מישור)	5.51 - 5.47
הנץ החמה (הנראה)	5.54 - 5.51
ס"ק ק"ש מג"א	8.25 - 8.22
תצות היום	12.47 - 12.47
מנחה גדולה	13.23 - 13.23
שקיעת החמה	19.43 - 19.47
צאת הכוכבים ב'	20.33 - 20.37

דף יומי: נדרים נה - סא

לזמנים נוספים בכל הארץ שלח את המילה "זמן" ובקשתך למספר 1315.
לדוגמה: "זמן שקיעה מחוץ בטבריה"
את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il
וגם באתר מורשת בקנטוריית עלוני שבת www.moreshet.co.il
ב"מידע יהודי"
יו"ר העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן
כתובת: רח' בלוד 3, ת"א
טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054
דוא"ל: smuladv@netvision.net.il
עיצוב: חנואל שפיצברג 054-6695400

"...לכתך אחרי בארץ לא זרועה"

מסעי בני ישראל במדבר מתוארים בכמה מקומות במקרא שמלמדים האחד על רעהו. בתחילת פרשת דברים אנו שומעים מפי משה על חטא המרגלים, כשבסוף הסיפור מופיעים הפסוקים הבאים (דברים, א, מו - ב, ח): "וַתִּשְׁבוּ בְקֶדֶשׁ יְמֵים רַבִּים כַּיָּמִים אֲשֶׁר יִשְׁבְּתֶם. וַנִּפְּן וְנָסַע הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יָם כְּאֲשֶׁר דָּבַר ה' אֵלַי וְנָסַב אֶת הַר שְׁעִיר יַמִּים רַבִּים. וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי לֵאמֹר: רַב לָכֶם טֹב אֶת הַיָּם הַזֶּה פָּנֵי לָכֶם צִפְנָה. וְאֵת הָעָם צוּ לֵאמֹר אַתֶּם עֹבְרִים בְּגִבּוֹל אֲחֵיכֶם בְּנֵי עֶשָׂו הַיִּשְׁבִּים בְּשֶׁעִיר... אֲכַל תִּשְׁבְּרוּ מֵאֲתֶם בְּכַפְסֵךְ וְאֲכַלְתֶּם וְגַם מִים תִּכְרוּ מֵאֲתֶם בְּכַפְסֵךְ וְשִׁיתֶם... וְנִעְבַר מֵאֵת אֲחֵינוּ בְּנֵי עֶשָׂו הַיִּשְׁבִּים בְּשֶׁעִיר מִדֶּדֶךָ הַעֲרֵבָה מֵאֵילַת וּמִעֲצֵיץ גִּבְרָה (פסוקה באמצע הפסוק) וַנִּפְּן וְנִעְבַר דֶּרֶךְ מִדְבַר מוֹאָב..."

אנו שומעים על ישיבה ממושכת - 'ימים רבים' במקום בו היה חטא המרגלים - קדש, ואחר כך העם משוטט במדבר בהר שיעיר ימים רבים דרומית למפרץ אילת, ואז הוא מקבל צו אלוהי לפנות צפונה ולעבור את אילת ועציון גבר. זאת אומרת, שהוא הסתובב מדרום להן, שם הוא פוגש את שיעיר וקונה מהם אוכל ומים בהמשך אנו קוראים שמעציון גבר איזור שיעיר הם עולים למדבר מואב. זאת אומרת, שמים סוף הם עולים ישירות לעבר הירדן המזרחי.

בספר במדבר אנו פוגשים בתיאור שונה לגמרי. לאחר פרשת פרה אדומה מציינת התורה: (במדבר פרק כ, א) "וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הַעֵדָה מִדְבַר צֶן בְּחַדְשׁ הָרֵאשׁוֹן וַיָּשֻׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ" זהו תיאור של שנת הארבעים לצאתם מצרים כפי שעולה מהמאורעות המתוארים בהמשך. כאן מתואר שהם מגיעים לאותה קדש ממנה יצאו לאחר חטא המרגלים הנמצאת במדבר צין בלב הנגב, פחות או יותר במקום בו נמצא מדבר צין כיום, כפי שעולה מתיאור הגבול הדרומי של ארץ ישראל [במדבר, לז]. כך גם עולה מציון המסעות של ישראל בפרשת מסעי: (במדבר לג, לו-לז) "וַיִּסְעוּ מִעֲצֵיץ גִּבְרָה וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר צֶן הוּא קֶדֶשׁ. זאת אומרת, שמעציון גבר עולים ישראל בחזרה לארץ הנגב - לקדש, מקום ממנו יצאו לפני הרבה שנים, ולא למדבר מואב אשר בעבר הירדן מזרחה כמתואר בדברים, ב'?

נראה שחייבים לומר שהפסקה באמצע פסוק ח' בספר דברים, ב מציינת בפנינו שזהו מקרא חסר וצריך להשלימו מהמתואר בספר במדבר בפרשת מסעי ובפרשת חוקת. כך נראה היה סדר המסעות והמאורעות: לאחר חטא המרגלים שהיה בקדש, ישראל יורדים דרומה ומשוטטים שנים רבות דרומה לאילת. בשנת הארבעים הקב"ה מצווה להם לחזור למקום ממנו יצאו, נראה כדי ללמדנו שכל השוטטות הזאת הייתה לחינם וללא מטרה - כתוצאה מהחטא, והיא בבחינת "גלות מכפרת". שם, באזור עציון גבר הם עוברים דרך שיעיר וקונים מהם אוכל ומים. משם ישראל חוזרים צפונה לקדש. כאן הם פונים למלך אדום בבקשה לעלות דרך ארצו צפונה. נראה שמלך אדום יושב בנגב ובעבר הירדן מדרום לים המלח, ולכן הם צריכים לעבור דרך ארצו כדי לעלות צפונה. מלך אדום מסרב, ואז אין להם ברירה, אלא לסבוב את ארץ אדום, והם פונים (בוודאי על פי עמוד הענן) בדרך ההולכת לים סוף: (במדבר כא, ד) וַיִּסְעוּ מִהַר הַהָר דֶּרֶךְ יָם סוּף לִסְבֹּב אֶת אֶרֶץ אֱדוֹם וַתִּקְצַר נַפְשׁ הָעָם בְּדֶרֶךְ... אין הכוונה שהם ירדו עד לים סוף, אלא הם ירדו מעט דרומה בדרך ההולכת לים סוף (כפי שבירושלים קיימת 'דרך חברון' ההולכת לחברון וכדומה) כדי לסבוב את ארץ אדום, ושם פנו מזרחה לפנות ומפנות למדבר מואב. שם הם חוצים את נחל זרד ואת נחל ארנון במזרחם, במקום בו ניתן לחצוכם ללא קושי, אל מול מדבר מואב: (במדבר לג, מג-מד) וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי וַיַּחֲנוּ בְּאֵבֶת. וַיִּסְעוּ מֵאֵבֶת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הַעֲבָרִים בְּמִדְבַר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמַיִם." (במדבר כא, יא-יב) וַיִּסְעוּ מֵאֵבֶת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הַעֲבָרִים בְּמִדְבַר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמַיִם."

הרב אלישיב קנוהל, רב הקיבוץ הדתי כפר עציון

<p>העלון מוקדש לזכר ולעיני שמת</p> <p>מושה ישראל (שולי) פלדמן ז"ל, בן יהודה אברהם ז"ל, נספה בתאונת מטוס ב-ז' באב תשנ"ג. יהי זכרו ברוך!</p>	<p>העלון מוקדש לזכר ולעיני</p> <p>רונית שפרינצה זילברפרב ז"ל, בת ישראל איסר ונעמי מר ז"ל, נפטרה ב-א' באב תשס"ו. יהי זכרה ברוך!</p>
---	---

פצצה חסרת ישע של המערב.
לא מספיק רק להתעורר ממדיניות שגויה ונוראה. עכשיו רק פעולות דרסטיות יוכלו להציל את העולם ואין להמתין לנשיא חדש, יותר מפוכח, באמריקה.

ובינתיים עיני העולם הנאור נשואות דווקא למשט לעזה. הם יכולים לשוט כמה קילומטרים ספורים ליד, לסוריה, שם נטבחו מאות אלפים ומיליונים איבדו את בתיהם, אבל הם בחרו להתריס דווקא נגד מי שנלחמים בטרה, והעולם, מתי יתעורר ויבין?

בהסכמים, ובודאי בהסכמי כניעה, לא נציל את העולם מאבדון. לא יחל דברו (במדבר ל, ג) דרשו חז"ל לא יעשה דבריו חולין (ספרי). מי שחושב שהאיתולות או הפונדמנטליסטים יעמדו בדיבורם ויקימו הסכמים ככל היוצא מפהם יעשו (שם ל, ג) - פשוט ישן וצריך לנער אותו חזק כדי שיתעורר כב.

קנאותו של פנחס נמדדת בהתאם לקנאותו של אליהו. באיגרת קידוש ה' מבאר הרמב"ם את הדו-שיח שבין הקב"ה לאלהיו כשנמלט מפני אחאב. בסוף הדו שיח אומר הקב"ה לאלהיו: "עד שאתה מלמד חובה על ישראל, לא היה לך ללמד על אמונת העולם שיש להם בית הועד, בית לעבודה זרה, ותלמד חובה על ישראל? מתי נגיד בקר טוב עולם?"

אקטואליה בראי הפרשה פינת העורך

תתעוררו. תראו כמה אתם עסוקים. בנסיון לחתום על הסכם כניעה עם מדינת הטרור איראן כאשר בחוץ הטרור האיסלאמי הולם בכל מקום. מי שחושב שהטרור פועל נגד המערב ובעקבות כך מוכן להיכנע רק כדי שהטרור יפסק פשוט טועה. הטרוריקה אמנם היא אנטי מערבית בכלל ואנטי אמריקאית-ישראלית בפרט, אבל יש להבחין באמת - הטרור מכוון כלפי כל העולם.

רבים במערב מתגייסים לגיהאד של המדינה האיסלאמית, נדמה שהדבר הפך לספורט עממי של צעירים במדינות המערב הנחשפים להסתה תמידית באין מפריע בארצותיהם בעיקר נגד היהודים והמערב השפוי. הכל פועל בחסות חופש הביטוי וחופש המימון ואין פוצה פה. הקריאה לעולם להתעורר ולהתפכח נופלת על אזניים ערלות. נשיא העולם אובמה עדיין מנסה להוכיח שפרס הנובל שקיבל בתחילת דרכו הנשיאותית כעושה שלום היא המדיניות הנכונה אף על פי שהכל מסביבו מתפוצץ. העולם שותק ומתבונן כמשותק במופעי האימה הרצחניים, בזוועות שאינן נתפסות בשכל האנושי וזעקת המעונים נענית בעוד

נאו"ת דש"א נופש, אירוח ותרבות, ארגון שבתון עיון ושבת חתן

ראש השנה סוכות

בית ההארה המפואר בית וגן ירושלים

קט' אלול תשע"ה - ב' תשרי תשע"ו (13-15/9/15)

אירוח כיד המלך • שני מנינים • בעלי תפילה ותקיעה מקצועיים • כשרות מהדרין • שיעורים והרצאות • אירוח בבנין א' למקדימים

אפשרות לאירוח במלון כינר במחיר מבצע

קט' אלול תשע"ו (13-15/9/15) • שני מנינים • בעלי תפילה ותקיעה מקצועיים • כשרות מהדרין • שיעורים והרצאות • אירוח בבנין א' למקדימים • אפשרות ללילה אחד.

אפשרות לאירוח במלון כינר במחיר מבצע

מתגבשת קבוצה לחול (מוסקבה + פטרבורג) לתאריך 30/7/2015 (לשבוע) במחיר מיוחד:

לפרטים והרשמה: שמעון נייד: 052-3611441 | פקס: 08-9268663

מטיילים ונהנים עם אסיה טרוול

מיטב המדריכים | מסלולים יהודיים | קבוצות קטנות

<p>כרשחה</p> <p>קירגיסטן טיול ג'יפים כולל 2 אגמים 11 יום 16.8</p>	<p>מובסה</p> <p>גאורגיה וארמניה כולל הקווקז הגבוה 12/8 יום 6.7 מלא, 16.8, 9.8, 27.7</p>	<p>מובסה</p> <p>מונגוליה טבע ומפלים היסטוריה ומוזאונים 13 יום 1.8</p>	<p>מובסה</p> <p>הרי הרוקס הקנדיים יערות, אגמים, קרחונים, מפלים 9 ימים 26.8</p>	<p>ברשחה</p> <p>סרי לנקה האי הקסום באוקיינוס ההודי 6.12, 15.11, 25.10, 11 יום 11</p>
<p>מובסה</p> <p>מרוקו טיול אל ערי המלוכה ומדבר סהרה 11 יום 15.11, 25.10, 2.8</p>	<p>מובסה</p> <p>סין הקלאסית כולל הונג קונג ומקאו 16 יום 12.10, 3.8</p>	<p>מובסה</p> <p>מוסקבה וסנט פטרבורג לילות לבנים 8 ימים 12.8, 29.7, 8.7 מלא,</p>	<p>מובסה</p> <p>אוזבקיסטן ליבה של דרך המשי 9/7 ימים 21.10, 7.10, 2.9</p>	<p>מובסה</p> <p>היער השחור אגמים, מפלים ועיריות קסומות 8 ימים 18.8</p>

www.asiatravel.co.il 03-5256677 טל
כחובתנו: אידלסון 7 תל אביב info@asiatravel.co.il

ASIA TRAVEL
תיירות ונופש כשר

דיני השבוע ומנהגיו

שבת פרשת פנחס

הפטרה: "דברי ירמיהו" (ירמיהו א, א).

בשלוש השבתות של בין המצרים אין מפטרים אחר קריאת התורה מענין הפרשה, אלא בעניני התוכחה של הנביאים לפני חורבן בית המקדש, והם נקראים ג' דפורענותא, והן 'דברי ירמיהו', 'שמעו דבר ה' ו'חזון ישעיהו' (קיצור שולחן ערוך ככב).

מברכים החדוש: מנחם אב

ראש חודש מנחם אב ביום השישי הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.

המולד: יום חמישי שעה 3, 39 דקות ו-7 חלקים.

אין מזכירים נשמות. בגלל ימי בין המצרים יש האומרים "אב הרחמים" אף על פי שמברכים את החדוש, ויש שלא אומרים, וכל אחד ינהג כמנהג מקומו.

במנחה פרקי אבות: פרק ב'

יום חמישי, כ"ט בתמוז, המתענים בערב ראש חודש מתענים ביום זה. אומרים יום כיפור קטן במנחה ואין אומרים תחנון.

יום שישי: ראש חודש אב.

'עלה יובא' בתפילות ראש החדש

אחרי "רצה בתפילת ערבית שחרית ומנחה אומרים "יעלה יובא" גם בברכת המזון אחרי "רחם" אומרים "יעלה יובא".

אמירת הלל

המאחר – יאמר הלל יחד עם הציבור ובתנאי שלא הגיע זמן קריאת שמע ותפילה שלא יאחה (משנה ברורה תכב, טז). העומד בפסוקי דזמרה – יפסיק, ויאמר הלל עם הציבור אבל בלא ברכה (שם מ"ב, טז) הספרדים יתפללו כסדר ולא יקדימו ההלל (כף החיים תכב, לה. כך גם דעתו של הגר"צ אבא שאול).

למוסף – חולצים התפילין (שולחן ערוך תכב, ד. משנה ברורה כה, נט), אבל יעשו זאת לאחר אמירת קדיש שליח ציבור לפני מוסף (כדעת האר"י, כדי להשלים 4 קדישים בתפילין). במשנה ברורה תכג, י ושער ציון דוגל דוקא בכך שלא להפסיק בין קדיש לתפילה, והוא קובע: "ויש נוהגים לחלוץ הרצועות קודם יהי רצון שנשמור חוקין..." "יובא לציון" בסידור בעל התניא הסביר את המשנה ברורה בכך שמי שנוהג לומר שיר של יום בשחרית וברכי נפשי עם קדיש משלים בכך כבר 4 קדישים עם תפילין.

שכח ולא הוריד התפילין והתחיל מוסף – לא יחלצן (משנה ברורה כה, סא)

במשנה ברורה (סו, לה) הביא שמן הראוי שהש"ץ יסמן לקהל להתחיל בתפילת לחש של מוסף, כדי שכולם יתחילו יחד איתו, וזה ממעלת התפילה בציבור.

שבת פרשת מטות מסעי

הפטרה: "שמעו דבר ה'" (ירמיהו ב, א).

במנחה פרקי אבות: פרק ג'

ברכת הלבנה: מליל שני עד ליל שישי טו באב.

אין מברכין עד שיעברו 7 ימים עליה (מהמולד) (שם ס' ד), כמנהג עדות המזרח. פוסקים רבים מהאחרונים פסקו משעברו 3 ימים, כך נוהגים בעדות אשכנז. בחודש אב יש הנוהגים לקדש הלבנה במוצאי תשעה באב.

כשמברך הברכה אינו פונה אל הלבנה, אלא פניו לכיוון שמתפללים (כיוון ירושלים... כיוון שעומדים לתפילת שמונה עשרה), ונותן עיניו בה ומברך, וכתב המגן אברהם (שם ס"ק ח), כי יסתכל בה רק פעם אחת ואח"כ אסור להסתכל בלבנה.

משונכס אב

אמרו במשנה פרק ד משנה ו' "משנכנס אב ממעטין בשמחה". ואשכנזים נוהגים איסור כיבוס וגיהוץ, רחיצה של תענוג, אין אוכלים בשר ואין שותים יין ועוד.

מיום ראשון בשבוע שחל בו תשעה באב – אף מי שלא נהג בכל

האמור נוהגים איסור בכל הנ"ל.

משבעה באב חמור יותר, שבו נכנסו הגוים להיכל (תענית כט, א). מחצות יום ערב תשעה באב נוהגים דיני ערב תשעה באב.

יש להרבות בימים אלה באהבת חינוך, ובענינים שבין אדם לחבירו, כדי לתקן את חטא שנאת חנם, שמחמתו חרב בית המקדש. (אחרונים).

בשר ויין

מנהג בכל ישראל לא לאכול בשר ולא לשתות יין בתשעת הימים שמראש חודש עד אחרי תשעה באב. אמנם ב"ח עצמו מותרים בבשר ויין, וממוצאי ראש חודש – אסור. (עיין כף החיים תקנא, קכה, קכו). ואשכנזים נוהגים איסור גם בראש חודש (משנה ברורה שם ס"ק נח) ואסורים עד י' באב. ואסור אפילו בתבשיל שנתבשל בו בשר או שיש בו שומן. ואפילו בשר עוף אסור. (שולחן ערוך שם סע' ט. כף החיים שם ס"ק קכה, קכו, קל, קמה, קמו).

חולה, יולדת או מי שצריך לאכול בשר לצורך רפואה – יאכלו בשר עוף. וישתדלו להפסיק בכך מז' אב כי אותו היום חמור שבו ביום נכנסו הגוים להיכל. ומי שצריך לכך – מותר גם בו ביום. (כף החיים שם).

בסעודת מצווה – מותר לכל הקרובים לשמחה לאכול בשר ויין. והקרובים הם אבותיו ואחיו ובניו ועוד עשרה חברים שרגילים לבוא לשמחותיו. וכל זאת מותר אפילו בערב תשעה באב קודם חצות היום. אבל לא אחר כך. (כף החיים שם ס"ק קסג, קסד ומשנה ברורה עה עו).

מהי סעודת מצווה? מילה ופדיון הבן אפילו שלא בזמנם, וכן בסעודת בר מצווה שהנער דורש בדברי תורה וזהו זמנה. וסיום מסכת. ויש נוהגים לא לאכול בשר גם באירועים אלו. (עיין בא"ח דברים טו). והסעודה שנוהגין לעשות בלילה שלפני המילה, אינה נקראת סעודת מצווה לענין זה. (שדי חמד ה).

לדעת הרמ"א מותר לאכול בשר בסיום מסכת ואפילו אם אין דרכו בכך, ובלבד שיזמין עשרה אנשים בלבד. ולדעת היעב"ץ יכול להזמין יותר ובלבד שקשורים ללימוד בדרך זו או אחרת.

הנוהגים לטעום מהתבשילים בערב שבת משום "טועמיה חיים זכו" מותרים גם בערב שבת שקודם תשעה באב.

הבן איש חי (דברים טו) מביא מנהג לא לאכול בשר אפילו בסעודת ברית מילה וכד' כיון שקשה לצמצם במוזמנים, ואפשר בדגים וכד' במקום בשר ועוף).

יין של הבדלה – ספרדים נוהגים שישתה המבדיל בעצמו. ואשכנזים נוהגים ליתן לקטן לשתות, ואם אין קטן – ישתה המבדיל בעצמו (רמ"א תקנא סע' י). ואין לברך על כוס יין בברכת המזון אלא אם כן בסעודת מצווה. (כף החיים שם ס"ק קנב. משנה ברורה שם ס"ק עב).

דיני הבדלה / שולחן ערוך אורח חיים רצו

יין, בשמים, נר. אין מבדילין על הפת אבל על השכר מבדילין אם הוא חמר מדינה והוא הדין לשאר משקין חוץ מן המים. נשים חייבות לשמוע הבדלה כשם שחייבות בקידוש.

סעיף א: אומר הבדלה מיושב. הגה: ויש אומרים מעומד (אגודה וכל בו ואגור) וכן נוהגין במדינות אלו. ואוחז היין בימין וההדס בשמאל ומברך על היין ושוב נוטל ההדס בימין והיין בשמאל ומברך על ההדס ומחזיר היין לימנו:

הסבר: אין להוריד את הכוס מהיד בכל ברכת ההבדלה. כיוון שתקנו לומר את ההבדלה על כוס יין, או משקה חסוב, יש לאחוז בכוס בעת ההבדלה. ואוחזים אותה ביד ימין, שהיא היד החשובה. לפי זה, בעת שמגיעים הבדלה לברכת הבשמים, צריך המבדיל לאחוז את הבשמים ביד ימנו. כיוון שיד ימין צריכה להישאר פנויה לצורך אחיזת הבשמים ואח"כ לצורך התבוננות בה לאור הנר, ואוחזים בינתיים את הכוס ביד שמאל, וכשמגיעים לברכת ההבדלה מחזירים את הכוס ליד ימין (משנה ברורה שם), אבל אין להוריד את הכוס מהיד בכל ברכת ההבדלה.

שנת תשע"ה שנת שמיטה

הרב משה ביגל
רבה של מיתר

סיכום סקר וניסויי שטיפה של ירקות עלים בתכשיר "סטרילי"

שמעון ביטון – רפרנט הגנת הצומח בתבלינים וירקות בשדות ההדרכה והמקצועי במשרד החקלאות: שאלת המחקר שהעסיקה אותנו הייתה, האם ניתן להכשיר ירקות עלים משדה פתוח ע"י טיפול בסבון נוזלי טבעי הקרוי "סטרילי טבעי". התכשיר מורכב מחומצת לימון, שמן הדרים ושמן קוקוס. המלצת התווית היא שימוש בריכוז של 2% (20 סמ"ק לליטר מים) בהשריה למשך 5 דקות ואח"כ שטיפה במים זורמים, טבילה וניעור בתוך כלי עם מים.

דגימות של ירקות עלים נקנו בשווקים ממקומות וממועדים שונים החל בחודש האביב ועד לסתיו – חורף 2013.

אגדי כוסברה, שמי, נענע ופטרוזיליה נדגמו ונוערו על נייר לבן לנוכחות כנימות עלה, פשפשים ותרפיסים.

חלק מהאגדים נמצאו נגועים בחרקים אך לא בזבוב המנהרות או כנימת עש הטבק. האגדים הנגועים הוטבלו בסטרילי, נשטפו ואח"כ יובשו. **האגדים נבחנו שוב ונמצאו נקיים לחלוטין מחרקים.**

כ-60 ראשי סלרי נבדקו לאורך חודשים אחדים ואכן בחלקם נמצאה נגיעות בזבוב המנהרות. המנהרות היו בולטות לעין ואף נמצאו רימות מתות בתוכן.

עלי סלרי עם אקריות נבדקו בטבילה בסטרילי ואח"כ שטיפה במים ואכן העלים נוקו לחלוטין מאקריות.

ניסוי שטיפה של זחלי כנימת עש הטבק מעלי סלרי לא היו יעילים. כמו כן נמצאה נגיעות בבסיס הצמח בין גבעולי הסלרי בחלק מהראשים.

טיפול בסטרילי-טבעי ניקה את החרקים בבסיס הצמח אך בשל נוכחות מנהרות ורימות מתות בעלים וכמובן הן לא ניתנות להסרה ועל כן **הסלרי נפסל.**

ראשי כרוב נבחנו לנוכחות תרפיסים ואכן במרבית המקרים לא נמצאו תרפיסים.

ראשי כרוב נגועים בתרפיסים נבחנו בשתי שיטות – בשיטה אחת הוסרו עלים והוטבלו בסטרילי ואח"כ נשטפו במים זורמים. העלים יצאו נקיים לחלוטין מתרפיסים. בשיטה השנייה קצצנו את הכרוב לרצועות דקות ואח"כ טפלנו בסטרילי ואכן בבדיקת העלים לא נמצאו תרפיסים.

ראשי חסה נגועים בכנימות הובאו למעבדה לטיפול בסטרילי ואח"כ שטיפה של כל עלה בנפרד הביאה לניקיון מוחלט מכנימות. בכל הראשים שנבדקו לא נמצאו מנהרות של הזבוב.

בזיל שנמצא נגוע בכנימות עלה טופל בסטרילי ונמצא נקי מחרקים אך בשל רגישותו לזבוב המנהרות נפסל לעת עתה.

מרוה נגועה בכנימות עלה טופלה בסטרילי ורק לאחר חזרה על הטיפול ושיטיפה חוזרת הושגה במטרה והעלים נמצאו נקיים מהכנימות.

תותי שדה אשר עלי הגביע הוסרו וטופלו בסטרילי נמצאו נקיים מחרקים בעין חשופה.

לסיכום: פטרוזיליה, שמי, כוסברה, נענע, (מנטה), כרוב לבן וסגול, וחסה מגידול רגיל ניתן להשרות בתמיסת "סטרילי" לפי ההוראות שעל הבקבוק, למשך חמש דקות. לאחר מכן לשטוף במי ברז והידיק נקי מחרקים.

את עלי החסה יש להפריד מהקלת. את הירקות הקשורים לאגדים יש להתיר את חיבורם ולפורם בתמיסת הסטרילי. את הכרוב יש להפריד את העלים או לקצוץ אותו לפני ההשריה. תותי שדה יש להסיר את העלה לפני ההשריה.

מקום בפרשה הושע לביא – מורה דרך

ירדן ירחו

"וידבר משה ואלעזר הכהן אתם, בערבות מואב על ירדן ירחו". ירחו או ירחי? עשרים פעם מופיעה בתנ"ך כך, ועשרים כך.

מקור השם אינו ברור, הוא דו משמעי. פולחן הירח, ליתר דיוק השמש והירח, היה נפוץ לאורך בקע ים המלח. עד היום הזה נשמרו השמות ממגדל שאמס בצפון (בערבית= מגדל השמש), דרך ירחו ועד קומראן בדרום (קמר= ירח, קומראן = שני ירחים), ולא רק בשפך הירדן לים המלח ישנה עיר בשם ירחו, אלא גם במוצאו מהכנרת נמצא תל בית ירח, שתיהן ערים שהיו מיושבות בתקופה הכנענית.

התלמוד (בבלי בכורות דף נה) עוסק בשמו ובגבולו הצפוני של נהר הירדן, "אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: אין ירדן אלא מבית ירחו ולמטה... אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן: למה נקרא שמו ירדן שיורד מן".

חוף חקלאית בעינות צוקים

גרמי השמים נצפים (כמעט) בכל מקום, אך ישנם מקומות בהם עוצמת הזריחה מרשימה יותר. כמו הזריחה מעבר להרי אדום / מואב / עמון, כמו השקיעה אל עבר הים. בעולם הקדום עבדו לתופעות הטבע, הם התפעלו מיופייה של הזריחה, עד שבא אברהם ולימד את בני דורו שיש לעבוד את מי שגורם להן.

ההסבר השני רומז לריח, גם כאן ישנם כמה הסברים. בשטח שצפון ליריחו ועד דרומה לעין גדי, אלי עד צוער שבדרום ים המלח, גידלו מגוון צמחים ששימשו להפקת בשמים, תופעה זו נזכרת כבר במגילת שיר השירים, וביתר פירוט במקורות מתקופת בית שני ולאחריה. שמן המור, צרי ואפרסמון.

במשנה (תמיד ג, ח) נאמר "מיריחו, היו מריחין ריח פיטום הקטורת. אמר רבי אלעזר בן דלגאי, עינים היו לאבא בהרי מכוון, והיו מתעטשות מריח פיטום הקטורת".

וכן בתלמוד (בבלי יומא דף לט) "נשים שביריחו אינן צריכות להתבשם מריח קטורת".

בבית הכנסת של עין גדי נמצאה כתובת ובה קללה על מי שיגלה את סוד העיירה, בעבר נטו החוקרים לפרש את סוד העיירה עם דרך הפקת שמן האפרסמון ממנו התפרנסו תושביה, כיום רבים המפקקים בכך, שהרי סוד זה היה ידוע לרומאים.

בשמות עינות צוקים (עין פשוה) נמצא מתקן תעשייתי, הכולל בריכות. פרופ' יזהר הירשפלד המנחם זיהה אותו עם תעשיית שמן האפרסמון, כך גם בעין בוקק. בחורבת קומראן התגלתה פכית ובה נוזל שמנוני שניתן לשייכם לתעשייה זו. סיכום המחקר מופיע אצל פרופ' זהר עמר, "האפרסמון מעין גדי וסיפורה של מצדה", מחקר יהודה ושומרון כ"א (תשע"ב) עמ' 227-234.

העלון מוקדש לזכר ולעילוי נשמת

ר' ישראל הנדליש ז"ל,

נפטר ביום ד' באב תשס"א. יהי זכרו ברוך!